

mentum; quod enim semper et omni competit, id proprium et necessarium est.

d) Verba sunt Tridentini Sess. XXIV. « Gratiam vero, quae naturalem illum (coniugum) amorem perficeret et indissolubilem unitatem firmaret coniugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit»; propter quam gratiam deinde dicitur matrimonium esse sacramentum: ita ergo promeruit ut conferatur ea gratia reapse. Naturalis ille amor, quo se uniunt vir et mulier, non est necessario nisi liber consensus unius in alterum; ceteri enim affectus deesse possunt, existente matrimonio. Iam vero si adest naturalis ille amor, adest quoque, teste Tridentino, gratia sacramentalis; si desit gratia, nisi id sit, propter obicem, deesse quoque debet naturalis ille amor; secus falsum esset illud prius: ergo mutuo nexu vincuntur simul contractus et gratia, atque ita ut nequeat esse contractus quin sit sacramentum.

IV. Id tandem authentico magisterio suo Pius IX nos docuit Allocutione habita in consistorio secreto 27 Sept. 1852. « Nemo ex catholicis ignorat aut ignorare potest matrimonium esse vere et proprie unum ex septem legis evangelicae sacramentis a Christo Domino institutum: ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse quin uno eodemque tempore sit sacramentum; atque idcirco quamlibet etiam inter christianos viri et mulieris, praeter sacramentum, coniunctionem, cuiuscumque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse nisi turpem atque exitialem concubinatum, ab Ecclesia tantopere damnatum: ac proinde a coniugali foedere sacramentum separari nunquam posse ». Id confirmavit damnata in Syllabo haec propositio 73: « Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium: falsumque est aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum si sacramentum excludatur ». « Exploratum est (ait Leo XIII in cit. Encycl.) in matrimonio christiano contractum a sacramento non esse dissociabilem atque ideo non posse contractum verum et legitimum consistere quin sit eo ipso sacramentum. Nam Christus Dominus dignitate sacramenti auxit matrimonium: matrimonium autem est ipse contractus, si modo sit factus iure. »

Adverte Pium VII in schemate superius citato haec habere.... « quidquid sit de matrimoniis, quae absque sacro ministerio ineuntur iis in locis, ubi Tridentinum Concilium non est promulgatum, quae quidem sunt qui opinantur subsistere in ratione contractus, ad sacramenti autem dignitatem nullatenus pertinere, quam quaestionem nos Praedecessorum nostrorum vestigiis insistentes in medio relin-

quimus: ex recitata tamen opinione, quaecumque tandem illa sit, minime sequeretur matrimonii sacramentum rem esse distinctam ac separabilem ab ipso foedere matrimoniali, quemadmodum ex eo quod non quaevis ablutio est sacramentum, minime sequitur sacramentum baptismi rem esse distinctam ac separabilem ab ipsa ablutione cum debita materia et sub debita forma collata ». Quibus in verbis Pontifex affirmat primam partem nostrae assertionis: sacramentum scilicet non esse rem distinctam a contractu; in medio autem relinquit alteram partem: matrimonium christianorum verum esse non posse quin sit sacramentum: non hoc tamen sensu relinquit in medio quatenus sit res dubia aut non satis probata, sed quatenus nondum definita fuerat nec ipse volebat definire, ideoque disputationi catholicorum permittebatur. At quod ipse noluit affirmare, satis postea (quidquid sit utrum ea sit definitio fidei) affirmavit Pius IX decretis citatis; atque certe theologice haec veritas demonstrari potest, quod non negat Pius VII. Ceterum meminisse oportet monumentum istud non esse nisi schema (proiectum vocat Roskovani h. e. progetto) constitutionis pontificiae.

Itaque ex omnibus demonstratis liquet, quod non duae res sunt, sed duae formalitates eademque necessariae eiusdem rei, contractus matrimonialis christianorum et sacramentum, neque proinde potest una esse sine alia.

Corollarium. Ergo falsa est prorsus et merito ab Apostolica Sede proscripta ea doctrina, quae fundamentum est institutionis illius, quam vocant *Matrimonium civile*, seiungi nempe posse inter christianos contractum matrimonialem a sacramento; divina enim auctoritate, qua primitus matrimonium est institutum, eadem deinde effectum est ut omne christianorum matrimonium sit sacramentum; cuius divinae auctoritatis vim potestates seculi blasphemare quidem possunt, irritam tamen facere non valent.

THESIS XI.

Ministri sacramenti sunt ipsi contrahentes matrimonium, quorum contractus, prout est traditio mutua potestatis, haberi potest ut materia proxima, prout est acceptatio eiusdem mutua, ut forma sacramenti. Porro contractus est sacramentum tantum, gratia quae confertur, est res sacramenti tantum, vinculum quod manet est res simul et sacramentum.

I. Quaestio de ministro et quaestio de forma ac materia huius sacramenti nequeunt separari. Censuit Melchior Canus (De Locis theolog. L. VIII. c. 5) acriterque asseruit pluribus argumentis spe-

ciem quamdam probabilitatis ea aetate praesefertibus, ministrum sacramenti matrimonii esse sacerdotem; ideoque formam sacramenti esse verba ab eodem prolata, quibus coniuges coniungit, contractum vero non esse nisi materiam huius sacramenti. Sententia Cani admissa primum fuit inferre in matrimonio sacramentum a contractu christianorum separari posse. Haec autem quaestio inter catholicos agitabatur. Cano alii quidam adstipulati sunt, ii praesertim qui viam sibi patere volebant ad tuenda iura principum secularium in matrimonia christianorum. Cf. Tournely Quaest. II. a. 11. §. 3°. Quamvis olim opinio Cani visa fuerit probabilis Benedicto XIV. De Syn. Dioeces. L. VIII. c. 13; modo tamen contraria ut certa tenenda est.

Sane sententia Cani nova fuit in Schola, tum quia nullum proferre potuit ex Schola, qui eam certe tradiderit, tum quia communis Scholasticorum veterum doctrina eidem refragatur. Etenim a) provocat Canus ad tres scholasticos, Guillelmum Parisiensem, Paludanum, s. Thomam. Atqui sententia s. Thomae alia prorsus est, ut videbimus. Quod vero ait in IV. D. I. q. 1. a. 3. « matrimonium secundum quod est in officium et poenitentia secundum quod est virtus non habent aliquam formam verborum; sed secundum quod utrumque est sacramentum in dispensatione ministrorum Ecclesiae consistens, utrumque habet aliqua verba: sicut in matrimonio sunt verba exprimentia consensum et iterum *benedictiones ab Ecclesia institutae* », non significat verba sacerdotis ad essentiam sacramenti spectare, imo oppositum manifeste docet; non enim formas sacramentorum Ecclesia instituit, sed si qua verba sunt forma sacramenti, ea sunt verba exprimentia consensum. Cf. quae dabimus in fine huius partis. Ceterum s. Thomas non considerat tantum sacramentum, sed sacramentum prout dispensatur a ministris Ecclesiae: dispensatur vero matrimonium a ministris Ecclesiae, non quidem prout fit ab ipsis, sed prout ab Ecclesia regitur, et ab eius ministris per benedictionem solemnitatem quandam habet. Idem docet in IV lib. contr. Gentes c. 78 inquit: « In quantum matrimonium ordinatur ad bonum Ecclesiae, oportet quod subiaceat regimini ecclesiastico: ea autem, quae populo per ministros Ecclesiae dispensantur, sacramenta dicuntur »: quibus in verbis manifestum est aliquid supplendum esse, ut notio determinata veri sacramenti habeatur; non enim quidquid ministri Ecclesiae dispensant populo, est sacramentum proprie dictum.

Neque Paludanus favet Cano docens in IV. D. V. q. 2. quod vir et femina contrahentes, etiamsi peccatores sint, nec poenitentiam agant, non sunt rei sacrilegii; ait enim: Non videtur quod peccator contrahens matrimonium peccet, cum tamen essentia matrimonii con-

sistat in mutuo consensu per verba unius alteri expresso: hic enim consensus sacramentum ministrat, non autem sacerdos benedicens, qui solum sacramentale quoddam adhibet ». Quo quid clarius? Cur ergo non sunt rei sacrilegii? Non sunt rei sacrilegii prout administrant, quia non sunt ministri ad hoc specialiter ordinati vel consecrati (cf. s. Alphonsus De Matrim. n. 884. coll. De Sacram. in gen. n. 32).

Ad Guillelmum vero quod spectat, ipsi quidem ab aliis quoque sententia huiusmodi tribuitur (Roskovani op. cit. T. 1. p. 16): verum nulla est ratio certa cur id asseruisse censeatur; nam id tantum voluisse dicere videtur: ut matrimonium honeste contrahatur et gratia actu obtineatur, oportere ipsum in facie Ecclesiae celebrari et sacerdotis benedictionem adhiberi. Etenim in Opere de Sacramentis, de Matrimonio c. 6. ait: « Habet etiam (nota istud *etiam*, habet scilicet *ex se* quoque) matrimonium non parum sanctitatis ex benedictione vel oratione sacerdotali, sine qua nunquam celebrandum est matrimonium, quam quicumque contempserint aut declinaverint, *nisi metu iusto aut alia causa necessaria*, non sunt coniuges habendi, sed fornicarii, nec filii eorum legitimi sunt censendi. Etenim nec cibus sumendus est sine oratione et benedictione sacerdotali etc. » Iam vero si benedictio vel oratio sacerdotis esset essentialis et forma sacramenti, etiamsi metu iusto aut alia causa necessaria omitteretur, coniuges non forent: quod tamen Guillelmus concedit. Praeterea si benedictio vel oratio sacerdotis necessaria est nuptiis, sicut cibo sumendo, satis liquet non requiri pro valore actus, sed pro certa quadam honestate. Eos autem, qui sic contrahunt clandestine non dicit proprie esse fornicarios, sed habendos esse ut tales; loquitur enim ad normam legis etiamtum vigentis, quae in foro civili huiusmodi coniunctiones ut fornicarias habebat, h. e. eorum filios non habebat legitimos et hereditabiles. Sic enim habet Capitulum 463. lib. 3°. Collectionis Capitularium Benedicti Levitae sec. IX. (Migne P. L. Vol. XCVII. pag. 859). « Aliter legitimum non fit coniugium nisi ab his, qui super feminam dominationem habere videntur et a quibus custoditur, uxor petatur et a parentibus propinquioribus sponsetur et legitime dotetur et suo tempore sacerdotaliter, ut mos est (res est moris non iuris divini), cum precibus et oblationibus a sacerdote benedicatur.... Taliter enim et Domino placebunt et filios non spurios sed legitimos atque hereditabiles generabunt ». Capite autem 9. eiusdem tractatus Guillelmus quaerens: « utrum sacramentum veri nominis et sacramentalis virtutis sit, si praeter nuptialem benedictionem et orationem, quam habere potest, contrahatur, respondet: « Verum certum est quia et sacrum signum est

et sacrans sive sanctificans *virtute essentiali* seu contrarietatis (qua nempe concupiscentiae opponitur, iuxta doctrinam Magistri) ut diximus, et forsitan merito, dummodo nuptialis benedictio non contemnatur (intellige dummodo non omittatur ex contemptu): sed virtutem sacramentalem omnino non habet, nec veri nominis est sacramentum nisi sicut diximus (dixerat scilicet paulo ante in hoc ipso capite virtutem sacramentalem esse virtutem benedictionis et orationis, quae consuevit fieri super nubentes). Unde et matrimonium apud fideles et apud infideles aequivoce dicitur: apud infideles enim non nisi sicut diximus (h. e. coniunctio legitima opposita prostitutioni fornicariae et abominationi sodomiticae); quoad fideles autem et illo modo et insuper sacrans benedictionis virtute, quod est proprium verorum plenae virtutis sacramentorum». Haec verba (licet exhibeant ideas satis obscuras auctoris hac in re) collata cum praecedentibus ita accipi posse videntur, ut benedictio sacerdotis sit sacramentale quoddam, ut dici solet, cuius contemptus privet consecutione gratiae contrahentes, et cuius usus augeat et compleat gratiam, quam assequuntur ipso matrimonio coniuges.

Sententiam porro communem praecedentis Scholae Cano refragari patet directe ex eo quod ceteri aliter sentiant, ipso Cano concedente, et sacerdotis benedictionem sive verba, quae ille profert, vocent scholastici *quoddam sacramentale*. Id iam audivimus a Paludano. S. Thomas in 4° D. XVI. ql. 2. a. 1. ad. 1. « Verba, quibus consensus matrimonialis exprimitur, sunt forma huius sacramenti, non autem benedictio sacerdotis, quae est quoddam sacramentale ». Et D. XXVIII. q. 1. a. 3. idem disertius docet. Porro s. Bonaventura ibid. q. 2. ait: « Alii dicunt (cum horum nullum scriptum extet; neque enim Canus ea reperit, dicendi sunt fuisse Theologi infimae notae, sua aetate docentes, nisi forte s. Doctor et qui deinceps ipsum exscripserunt, ad Guillelmum Parisiensem respexerint: cui hanc sententiam tribuerint) quod in sacramento matrimonii datur gratia ratione benedictionis superadditae.... Sed haec positio non videtur valere, quia illa benedictio est sacramentalis (h. e. sacramentale quoddam) et si sacramentale efficit, quanto magis sacramentum? » Scilicet si aliquod sacramentale efficit gratiam; quanto magis eam dicendum est efficere ipsum sacramentum, quod est matrimonium seu consensus viri et feminae. Ipse Bonaventura quaestione immediate praecedente docens quid sit illud, quod in sacramento matrimonii est *signum tantum* (quod quidem est ipse ritus essentialis sacramenti), illud ponit in verbis seu nutibus contrahentium exprimentibus consensum, quemadmodum s. Thomas. Idem habet Dionysius Carthusianus ibid. q. 1. Et Magister in 4° disputans de Matri-

monio sacramento, eoque definito primum D. XXVI. ea definitione, quae matrimonium fidelium tantum repraesentat, tum D. seq. definitione accepta ex iure romano, docet deinde quod causa efficiens eius est consensus per verba de praesenti expressus; non ergo sacerdos sacramentum ponit, sed contrahentes. Atqui sententia nova in Schola opposita doctrinae totius Scholae praecedentis circa rem, quae sola revelatione sciri potest, quae ad dogmata fidei spectat, nequit esse vera.

II. Demonstratio ab intrinseco huius veritatis est id quod tradidimus in Thesi praeced. Si enim sacramentum ipsa est unio maritalis christianorum, ipse contractus, oportet ut minister huius sacramenti sit minister contractus seu qui facit contractum: hic autem non est nisi uterque contrahens. Ritus vero a sacerdote positus erit quidem aliqua benedictio seu consecratio matrimonii, sed nequit esse aut dici ipsum matrimonium. Porro ex his constat utramque veritatem tum praeced. Thesis tum huius mutuo nexu vinciri, et ex iisdem principiis derivare, ideoque et quae nunc ulterius afferemus pro thesi hac ex Ecclesiae praxi et sensu petita, valere quoque ad confirmandam praeced. Thesis.

III. Itaque, ut amplius demonstremus veritatem huius thesis, haec ex perpetua doctrina et praxi colligimus. a) Innocentius III. *Tuas dudum, De Sponsa duorum*, haec habet: « Illud te volumus observare ut postquam inter legitimas personas consensus legitimus intervenerit de praesenti, qui sufficit in talibus iuxta canonicas sanctiones, et si solus defuerit, cetera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur, etc. » Sensus obvius horum verborum est: si consensus desit, etsi cetera adsint, nihil fit: si consensus adsit, etsi cetera desint, matrimonium fit; ergo etsi desit actus sacerdotis; ideoque non hic est minister sacramenti. Dices iuxta Innocentium consensum sufficere ut sit contractus naturalis, non ut sit sacramentum. Respondeo quod haec distinctio, ignota veteribus pro matrimoniis christianorum (Th. praeced.), heic repugnat ipsis verbis Innocentii, qui loquitur de matrimonio, quod regitur canonicis sanctionibus, quod non est nisi sacramentum (cf. Th. praeced. n. III. lit. c).

b) Conc. Trid. Sess. XXIV. Decreto de Reform. Matrim., inquit: « Dubitandum non est clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, *rata et vera esse matrimonia*, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit ». Iam vero iuxta solemnem loquendi formulam ecclesiasticam appellatio matrimonii rati fit matrimonio sacramento; ut proinde in solis fidelibus matrimonium ratum esse dicatur. Ergo Tridentini Patres ea matrimonia sacramenta fuisse significant. Et sane huiusmodi matrimonia Ecclesia suis legibus regebat, impedi-

mentis a se constitutis obnoxia habebat, valida aut invalida, prout obstaret, vel non, canonicum impedimentum, non secus ac cetera matrimonia eaque irritare poterat, ut Patres Tridentini significant. Atqui matrimonium quoad vinculum non subest Ecclesiae potestati, nisi quia est sacramentum, uti iam monuimus. Iam vero in matrimoniis clandestinis nulla est sacerdotis actio: ergo.

c) Eugenius IV in Decreto pro Armenis doctrinam tradens sacramentorum N. L. ait: «Septimum est sacramentum matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi et Ecclesiae, secundum Apostolum etc. Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus». Porro ineptum est cogitare matrimonium, cuius causa efficiens assignatur, non esse sacramentum, sed merum contractum; quia heic de solis sacramentis sermo est, illudque sacramentum immediate prius appellaverat Eugenius nec alterius matrimonii mentionem prorsus innuit. Atqui si mutuus consensus est causa efficiens eius, non est sacerdos eiusdem minister, quia tunc huius actio causa efficiens eius foret: ergo. Neque dicas heic ab Eugenio mentionem non fieri ministri; hoc enim simpliciter falsum est: cum enim dicit mutuam consensum (ulique contrahentium) per verba de praesenti expressum esse causam efficientem, hoc ipso dicit contrahentes esse ministros. Porro illud regulariter non aliam causam extraordinariam esse insinuat; hoc enim prorsus novum est in universa traditione quod duplex sit causa matrimonii, altera ordinaria, altera extraordinaria: sed referendum est ad ea: per verba expressus; potest enim et nutibus consensus exprimi: imo et copulâ consequente sponsalia consensum matrimonialem significatum esse praesumebatur ea aetate.

d) Ex Declaratione Benedicti XIV circa matrimonia haereticorum inter se tum mixta in Hollandia, quae declaratio deinceps auctoritate Sedis Apostolicae ad alias provincias extensa est, constat posse esse matrimonia christiana, quae sine praesentia sacerdotis contrahantur. Et ex instructione Pii VI extendentis eam declarationem ad Ducatum Cliviensem die 19 Iun. 1793 liquet posse esse matrimonium christianum, cum parochus invitatus assistit, nullo actu positivo, qui ei prohibetur, illud probans aut suo expresso consensu et auctoritate confirmans, sed mere passive se habens et audiens dumtaxat utriusque consensum. Ita quoque die 22 Aprilis 1792 responsum fuit a Congregatione pro negotiis Ecclesiae Gallicanae deputata; petebatur enim: «Supposito quod matrimonium celebratum fuerit absque benedictione sacerdotis, qui tunc (tempore rebellionis gallicae) haberi non poterat, an conveniat necne ut praefata benedictio suppleatur. Ad hanc quaestionem iam olim propositam responsum tunc

fuit: fideles hortandos esse ut cum sacerdotis copiam habere possunt, ab eo benedictionem petant, qui tamen illis declarabit huiusmodi benedictionem ad validitatem minime pertinere». Iam vero haereticorum matrimonia habita semper fuisse a Sede Apostolica ut sacramenta certiores efficiuntur ex eo quod matrimonia haereticorum quoque inter se obnoxia sint per se impedimentis canonicis: id manifeste docet Benedictus XIV in citata declaratione et Gregorius XVI in Brevi ad Episcopos Bavariae die 28 Maii 1832 et Pius VII Brevi ad Archiep. Moguntinum die 8 Oct. 1803. Matrimonia autem mixta vocat Benedictus XIV sacrilegum vinculum. Porro Ecclesiae potestati constituendi impedimenta ideo matrimonium subest quia est sacramentum et sacrilegium haberi nequit nisi sacramenti sanctitas violetur. Quoad matrimonia vero catholicorum sine sacerdote celebrata, si ea non habuisset Apostolica Sedes ut sacramenta, ea certe coram sacerdote deinceps iussisset celebrari, ne gratia sacramenti fideles privarentur, vel huius damni mentionem fecisset ut ad hanc celebrationem fideles adduceret.

e) Item ex historia Conc. Trid. constat Patres requisivisse praesentiam Parochi non ut ministri sacramenti, sed ut *testis qualificati*. In primis formulis decreti nulla mentio facta erat Parochi, sed solum trium testium. Tum deinde cum convenerit de necessitate alicuius testis stabilis, disputatum est utrum hic scriba seu publicus tabellio an Parochus esse deberet; et tandem Parochus est constitutus. Et sane in verbis decreti irritantibus solius praesentiae Parochi mentio fit. Atqui solâ praesentia citra ullam actionem nemo est minister sacramenti. Cum ergo sola praesentia parochi non eius aliqua actio essentialiter requiratur, patet parochum non requiri a Concilio ut ministrum sacramenti, sed ut testem.

f) Tandem Conc. ibid. loquens de celebratione matrimonii ait: «Parochus, viro et muliere interrogatis et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: ego vos in matrimonium coniungo, in nomine Patris et Filii et Spiritus S. vel aliis utatur verbis iuxta receptum uniuscuiusque Provinciae ritum». Ait Tournely (q. III. c. I): si data opera voluisset Synodus innuere sacerdotem esse ministrum sacramenti matrimonii et verba, quibus contrahentes coniungit, esse formam aut quasi formam, non potuisset uti verbis significatioribus». Atqui contrarium potius dicendum est. Sane abhorret ab usu Ecclesiae ut forma sacramentalis, in qua est vis praecipua sacramenti, quaeque mutatis verbis facile potest et quoad sensum immutari, permittatur arbitrio cuiusque Provinciae. Dices Tridentinos Patres novisse ritus singularum Provinciarum eosque ut legitimos habuisse. Verum 1° illud gratis prorsus asseritur: 2° verba Concilii, quae

valorem perpetuum habent, valent etiam pro futuro et ritibus extituri (cf. Rituale Pauli V), an et hos noverant Tridentini Patres? Praeterea quamvis nemo nesciat mutationes accidentales contingere posse formis sacramentorum, cum tamen Ecclesia docere vult fideles formam alicuius sacramenti, eam absolute proponit, addens, si opus est, eandem ipsam manere si paululum verba mutantur, non sensus: at heic nulla forma absolute proponitur, sed et ea, quae exprimitur, disiunctive cum aliis proponitur: ergo apertissime innuerunt Patres formam sacramenti matrimonii non esse verba sacerdotis.

IV. Ut autem pateat doctrinam hanc antiquam esse, haec habet Tertullianus de clandestinis connubiis in lib. de Pudicitia. « Ideo penes nos occultae quoque coniunctiones, h. e. non prius apud Ecclesiam professae iuxta moechiam et fornicationem iudicari periclitantur ». Scilicet non iudicabantur per se tales, sed suspicionem huius rei ingerebant. Unde et apud Montanistas non habebatur ut essentialis actio sacerdotis. Cum vero haec dicit Tertullianus in laudem sectae suae, quam a severitate commendat, multo magis tenendum est habita fuisse valida coniugia clandestina penes catholicos. In Collectione pariter canonum synodicorum, quam Ebediesu Metropolita Sobae et Armeniae conscripsit ineunte sec. XIV (apud Angelum Maii SS. VV. Nova Collectio Tom. X. p. 44). Tract. II. c. 2 praecipitur ut nuptiae cum sacerdotum benedictione fiant, eaque dicuntur consummari et sic distingui nuptias christianorum a nuptiis iudaeorum et gentilium. Attamen c. 3 dicitur quod si sacerdotes desint, vocentur quatuor aut quinque testes, recitetur *Pater noster*, detur annulus, et sic perficiatur desponsatio donec accedant ad sacerdotes: « quod si sacerdos non venerit ante tempus thalami, simili etiam modo perficiant thalamum (h. e. consumment matrimonium) ». Ex his porro patet, actionem sacerdotis etiam penes haereticos separatos antiquitus ab Ecclesia, non habitam fuisse ut essentialem pro efficiendo connubio christianorum.

Ad ritualia antiqua quod spectat, de his ritibus antiquis universim refert haec Marthene (De ant. Eccl. rit. p. II. c. 9. a. 1). « Constitutio ad celebrandas nuptias. Die adveniente, sponsus et sponsa benedicendi, a parentibus aut paranympis sistebantur sacerdoti ad portas Ecclesiae. Deinde datis sibi mutuo dextris, exigebat ab utrisque consensum, in quo totam sacramenti matrimonii essentialiam reponebant antiqui. Inaudita quippe apud eos erant illa verba Parochi: Ego vos coniungo in nomine etc. in quibus aliqui ex recentioribus scholasticis formam huius sacramenti constituunt: quae tamen desiderantur in duobus antiquis ritualibus mss. Beccensis monasterii, in pontificali Rhemensi annorum 300, (anno 1609 est editum opus a

Marthene), in antiquo rituali Bituricensi, et in aliis pene omnibus, quae a nobis postea exhibebuntur: quibus adiungere possumus constitutiones Richardi Episcopi Sarum (anni 1217), in quibus haec lego: *Item praecipimus quod sacerdotes doceant personas contrahentes hanc formam verborum in gallico vel in anglico: Ego N. accipio te N. in meam. Similiter et mulier dicat; Ego accipio te in meum. In his enim vocibus consistit vis magna, et matrimonium contrahitur* ». Ex quibus constat huiusmodi benedictiones sacerdotis habitas fuisse antiquitus ut sacramentale quoddam, sicut deinceps scholastici appellarunt: ergo.

V. Haec fuit certe sententia s. Thomae. Nam in 4^a D. XXVIII. q. 1. a. 3 loquens de matrimonio sacramento ait: « Consensus expressus per verba de praesenti inter personas legitimas ad contrahendum, matrimonium facit: quia haec duo sunt de essentia sacramenti: alia autem omnia sunt de solemnitate sacramenti, quia ad hoc adhibentur ut matrimonium convenientius fiat ». Et ad 2^a: « in matrimonio actus nostri sunt causa sufficiens ad inducendum proximum effectum, qui est obligatio: quia quicumque est sui iuris, potest se alteri obligare. Et ideo sacerdotis benedictio non requiritur in matrimonio quasi de essentia sacramenti ». Vides heic spectari a s. Thoma matrimonium non simpliciter ut contractus est, sed ut est simul sacramentum.

Quare D. XXVI. q. 11. a. 3 ad 1^a ait: « quod sicut aqua baptismi habet quod corpus tangat et cor abluat ex tactu carnis Christi, ita matrimonium hoc habet ex hoc quod Christus sua passione (in qua desponsavit sibi Ecclesiam) illud repraesentavit, et non principaliter ex aliqua sanctificatione sacerdotis ».

VI. Obiciunt tamen. 1) Sacerdotes iuxta Apostolum 1. Cor. IV. 1 sunt dispensatores mysteriorum Dei h. e. sacramentorum: ergo. Respondeo a) mysteriorum nomine non praecise sacramenta sed mysteria fidei seu evangelicam doctrinam designare ibi apostolum; eo enim spectat Paulus ut modum praescribat Corinthiis honoris deferendi praeconibus Evangelii, cum alii eos nimis extollerent, alii deprimerent nimis; ait ergo existimandos esse ut *ministros* Christi, et dispensatores mysteriorum Dei: b) sacerdotes sive Ecclesia regens matrimonium dispensat, quatenus illud regit legibusque suis modum decernit, quo contrahi rite possit.

2) Conficiendo sacramenta intendunt facere quod facit Ecclesia, Ecclesia autem facit per suos ministros, ministri porro Ecclesiae sunt sacerdotes: ergo et sacramenti matrimonii minister est sacerdos.

Respondeo verba ea, *quod facit Ecclesia*, non ita esse accipienda ut eatenus Ecclesia dicatur facere quatenus Ecclesia universa vel